



เอกสารถอดความ

การกล่าวปิดการประชุม โดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

ประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และรองประธานมูลนิธิสยามกัมมาจล

การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาวิชาการสายรับใช้สังคม

วันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์

เรามีแขกผู้มีเกียรติจากมูลนิธิสยามกัมมาจลมาร่วมด้วยนะครับ มรว. ดิศนัดดา ดิศสกุล ซึ่งทำงานโครงการปิดทองหลังพระ และร่วมมือกับมศว. กับอตุรติตต์ และอีกหลายแห่ง ก็เป็นโอกาสดีที่จะเชื่อมโยงกัน

การประชุมวันนี้เป็นเรื่องของการทำความเข้าใจวิชาการสายรับใช้สังคม การพัฒนาวิชาการสายรับใช้สังคม ผมเข้าใจว่าผู้ที่มาร่วมประชุม ๕๐๐-๖๐๐ คน คงจะเห็นพ้องกันว่า วิชาการสายรับใช้สังคมในประเทศไทยสร้างขึ้นได้ ทำได้ และมีความต้องการ ต้องมี ไม่มีไม่ได้ และจริงๆ มีแล้วด้วย แต่มีในรูปแบบที่ยังเป็นส่วนๆ และมีหลายแบบ มีตัวอย่างที่ดีอยู่ เพราะฉะนั้นเราไม่ได้เริ่มจากศูนย์ เรามีต้นทุนแล้ว ท่านที่มาตสรุปความจากแต่ละกลุ่ม ไม่มีการลุกมาบอกว่า “เราประชุมกลุ่มแล้ว บอกว่ายกเลิกดีกว่า เรื่องนี้พ่อฉัน ไม่มีทางเป็นไปได้ ไม่มีประโยชน์” ไม่มีใครพูดนะครับ ผมก็ขอเหมารวมว่าเราเห็นพ้องกันว่า **ทำได้ เป็นไปได้และต้องทำ และมีลู่ทาง**

ลู่ทางที่จะทำให้นักศึกษามาพูดบอกว่า เรียนจากการลงมือทำ เรียนจากเข้าไปในชุมชน นั้นเป็นหัวใจสำคัญ ในภาษาที่เป็นวิชาการก็คือ ทำ Project-based Learning เราได้เรียนรู้ แล้วหลายคนก็บอกว่า วันนี้ได้มาเห็นอะไรที่เปลี่ยนไปจากวิธีคิดเดิมๆในเรื่องของการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดทักษะที่ต้องการสำหรับการมีชีวิตอยู่ในศตวรรษใหม่ ก็เป็นเรื่องที่ทำหายว่า ทำอย่างไรการเรียนการสอน การทำงานในมหาวิทยาลัยจึงจะเปลี่ยนไปอย่างรุนแรง มีคนมาเอ่ยว่าแล้วทำอย่างไร เพราะคนส่วนใหญ่ ๘๐-๙๐% ในมหาวิทยาลัยก็ยังอยู่ในภพภูมิเดิม อันนี้คือคำตอบ โดยเฉพาะกลุ่มทางด้านการจัดการด้านฝ่ายบริหาร คงจะต้องมีการทำความเข้าใจกันอย่างกว้างขวาง

ผมกระซิบกับท่านเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดร. สุเมธ แย้มมนุญ ว่าต้องจัดประชุม อีกกยก หลายๆ แบบ โดยเฉพาะท่านผู้ใหญ่ที่มาจากแต่ละมหาวิทยาลัย ผมเสนอว่าไม่ต้องรอสกอ. หรือมูลนิธิสยามกัมมาจล ท่านจัดประชุมเองได้เลย จัดประชุมที่มหาวิทยาลัยของท่าน หรือในภูมิภาคที่ท่านอยู่รวมกันหลายมหาวิทยาลัย เพื่อทำความเข้าใจเรื่องนี้ และเชิญวิทยากร ถ้าไม่ค่อยมีสตาจ์ก็ลองขอสกอ. แล้วทางสกอ.คงจะต้องเป็นตัวเชื่อมโยง ทำฐานข้อมูล เพราะคิดว่าแต่ละมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ บางที่ตัวเองก็ไม่วู้ เพราะไม่ได้มีการจัดระบบ ถ้าจัดระบบดีๆ เราจะเจออะไรดีๆอีก เพื่อที่จะทำเรื่องต่อยอด

เราต้องการระบบการบริหารจัด (Management) ในการลงไปทำงานกับชุมชน ซึ่งมจร. เริ่มทำแล้ว Work-based Learning มีคนเข้าไปอยู่ในชุมชน เข้าไปทำงาน ผมเขียนบล็อก ผมก็เขียนไว้ว่า



ต้องการอันนี้ ต้องมีออฟฟิศ ต้องมีเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องมีทักษะ หมายถึงทักษะในการรู้จักชุมชน ชุมชนในที่นี้อาจแปลว่า โรงงาน อบต. หรือหน่วยงานราชการก็ได้ แล้วเมื่อเรารู้จักเขา เขารู้จักเรา ก็ เกิดความร่วมมือ และเกิดการดำเนินงานในหลากหลายแบบ ทั้งเรื่องการเรียนการสอน เรื่องการวิจัย บริการให้คำปรึกษา อะไรทั้งหลาย

ผมไม่แน่ใจว่า ม.ราชภัฏอุดรธานี ท่านเปิดเผยความลับทั้งหมดหรือเปล่า ว่าเราทำอย่างนี้แล้ว รวยนะครับ ทุนต่างๆที่มาจากพื้นที่เยอะเลย เมืองไทยของเราตอนนี้ พื้นที่ของเราไม่ได้จน ที่จนคือ มหาวิทยาลัย ผมเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยม.มหิดลด้วย และเราก็มีวิทยาเขตต่างจังหวัด ๓ แห่ง แต่ละแห่งก็กลัวว่าม.มหิดลจะทิ้ง ผมไปยืนยันบอกอย่างไม่จริงเด็ดขาด ถ้าเข้าใจกัน เข้าใจว่า มหาวิทยาลัยมหิดลจน ถ้าอยากได้เงิน เราไม่มี คุณต้องไปหาเงินมาเอง คุณต้องไปหางบประมาณมาเอง ไม่ว่าจะจากทางไหน มันมีได้หลายทางสำหรับเมืองไทยของเรา แต่มหิดลมีวิชาความรู้ มีวิธีการจัดการความรู้ ตัววิชาการที่ดี และมีคุณภาพสูง อันนี้ที่อาจารย์เรียกว่า ใจเต็มร้อยที่จะมาแลกเปลี่ยน แต่สตางค์ไม่มี ที่จริงก็มี มีมากด้วย แต่ว่ามันใช้หมด โรงพยาบาลใหญ่ ๒ แห่ง ก็ไม่พอแล้ว

ประเด็นของเราคือ เราสามารถที่จะทำเรื่องนี้ต่อไปได้ แต่ต้องคิดเป็นระบบ และไม่รอความช่วยเหลือ แต่ละสถาบันต้องรุก ผมพูดอย่างนี้ ผมบังคับใครได้ ถ้าจะเอาจริง ถ้าท่านต้องการความสำเร็จ ท่านต้องรุกเลย แต่ละสถาบันต้องรุกเลย แล้วโยงเป็นเครือข่าย ทางสกอ.ก็หาทางโยงเครือข่ายด้วยวิธีการต่างๆ การประชุมตรงส่วนกลาง หรือส่วนภูมิภาคหลากหลายแบบก็น่าจะเกิดขึ้น หลายกลุ่มพูดเลยบอกว่า กลุ่มอาจารย์ต้องการทักษะหลายอย่างที่ยังไม่มี ซึ่งอันนี้ชัดเจน ผมเองอ่านหนังสือก็รู้เลย เพราะผมเคยเป็นอาจารย์มาก่อน เรารู้ว่าทักษะนี้ อาจารย์ไม่มี ผมมาฝึก KM (Knowledge Management) การจัดการความรู้ ผมรู้เลยว่านี่คือ ทักษะอันหนึ่ง แบบที่เราพูด อาจารย์ที่บอกว่าทำ Reflection ก็คือ AAR : After Action Review ซึ่งมันต้องการการสร้างบรรยากาศ บางอย่าง และทำให้คนพูดออกมาจากใจได้ เราพูดแล้วมันต่อกันเอง เวลาสรุปก็ทำง่าย

เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือ วันนี้วันเดียวเป็นเพียงการปลุกสังคมไทยว่า มหาวิทยาลัยอุดมศึกษา ต้องทำงานวิชาการ เพื่อจะให้มันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสังคม วิชาการสายรับใช้ สังคมไทยทำได้ มีตัวอย่างแล้ว แต่เราต้องทำให้ดีขึ้น ทำให้เป็นระบบ มรว. ดิศนัดดา ท่านมาก็เพราะท่านมีระบบที่จะรองรับร่วมมือกับเราด้วย โครงการปิดทองหลังพระที่ท่านทำนั้น ได้ผลดีมาก ที่จ.น่านเป็นตัวอย่างได้ แล้วตอนนี้ที่ จ.อุดรธานีก็เกิดขึ้น มีโมเดล มีวิธีการที่ชัดเจน เอาชาวบ้านเป็นหลัก ท่านต้องการความรู้ อีกหลายด้านเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการ มีการหนุนและต้องการให้เกิดความยั่งยืนต่อเนื่อง เพราะต้องเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง หลายส่วนเป็นการเรียนรู้สวนทาง เราก็เห็นที่มาพูดวันนี้ นักศึกษา อาจารย์ทั้งหลาย หลายอย่างสวนทางกับกระแสเดิม ความคิดเดิม ในมหาวิทยาลัยก็ ต้องการเครื่องมือช่วยในการทวนกระแส ชาวบ้านก็เช่นเดียวกัน สิ่งที่เราจะทำ จะมีคุณค่ามหาศาล และสิ่งนี้ไม่ได้เกิดเฉพาะในเมืองไทย การเรียนเพื่อจะใช้ของจริง ชีวิตจริงเป็นหลัก เกิดขึ้นในทั่วโลก ที่เรียกว่า The 21 st Century Learning เพราะถ้าไม่ทำอย่างนี้ มันจะเลือนลอย คนจะไม่ได้ทักษะที่ต้องการที่แท้จริง เราสามารถเรียนรู้จากต่างประเทศได้อีกมาก บางเรื่องเราไม่จำเป็นต้องคิดใหม่ เรา



หยิบจากเขาและมาปรับให้เข้ากับสถานการณ์ของเรา แล้วคอนเซ็ปต์ในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการเรียนรู้ของทั้งอาจารย์ นักศึกษา และชาวบ้าน จริงๆ ต้องการทั้งหมด มันมีคอนเซ็ปต์ของการเรียนที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspiration) ที่ใช้ Inspiration ใช้ Motivation ในการกระตุ้นซึ่งกันและกัน เหล่านี้มีเครื่องมือทั้งสิ้น เรามีผู้เชี่ยวชาญ เราสามารถจะใช้จิตวิทยาของการเรียนรู้ในบริบทใหม่ ที่ไม่เหมือนกับที่เรียนมาเมื่อ ๒๐-๓๐ ปีก่อน ความรู้พวกนี้ก้าวหน้าอย่างมากมาย เราสามารถจะหยิบมาใช้ได้

ผมขอขอบพระคุณ และแสดงความยินดีกับทุกท่านที่มาร่วมกันในวันนี้ ว่าเราเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับที่จะทำงานต่อ ย้ำอีกทีนะครับ การทำงานต่อไม่ต้องรอสกอ. ทำเลย ทำในระดับสถาบัน แล้วเราจะช่วยกัน ขอบพระคุณทุกท่านนะครับ ขออนุญาตปิดประชุมครับ